

VIII.C.06. DE LANDBOUW

De eerste wereldoorlog was voor de meeste boeren een periode van ongekende welstand, dankzij de zwarte prijzen voor boter, meel, eieren, vleesprodukten en aardappelen.

Vanaf 1918 verving de tractor het trekpaard. Er kwamen zaaimachines, meststrooiers, pik- en dorsmachines op de markt. De jaren 1919-1921 betekenden op menig vlak een radicale breuk met de vooroorlogse periode. De hoefsmid, de gareel- en de wagenmaker waren de eerste slachtoffers van de mechanisatie en het industrieel vervaardigd gereedschap. De landbouwbedrijven ver- minderden in aantal maar namen daardoor in oppervlakte toe.

In de jaren dertig telde het dorp grote en rijke winningen, maar ook kleine boerderijtjes en werkmanshuizen, die verspreid lagen langs de hobbelige en aarden wegen, soms verhard met kiezel, maar steeds vol karrensporen en veel diepe modderkuilen.

Brustem, gelegen in Vochtig-Haspengouw, de streek van de weiden, was omgeven door een gordel van hoogstamboomgaarden van appel, peer, pruim, kers en kriek. Onder deze hoge bomen groeide gras waarop runderen, varkens, schapen, geiten of paarden rustig graasden. Men stelde niet veel eisen aan de bodem. Boom en gras verschaften inkomsten aan de boer zonder dat er speciaal rekening gehouden werd met de arbeid voor het plukken. De con- currentiegeest vergde echter andere werkmethoden. De bomen werden te hoog voor de sproeiwerktuigen en de plukkosten werden onoverkomelijk duur. De smaak van het publiek ging uit naar buitenlandse vruchten en zo haalde ons fruit de minimumprijs niet en belandde soms op de vuilnisbelt.

De omvorming van hoogstamboomgaarden naar laagstammige teelt werd aangewakkerd door rooipremies in de jaren zestig en zeventig. Daar de laagstam, met zijn zwak groeiende onderstam, gevoeliger was voor ziekten en insecten, werden overal de meidoornhagen gesloopt. Met preventief bespuiten en het gebruik van kunstmest kreeg het rendement van de laagstam een geweldige injectie. In zo een constant chemisch vergiftigde boomgaard was natuurlijk geen vogel of vlinder meer te bespeuren. Teeltveredeling en een eenvoudiger bewerkingsmethode waren de hoek- stenen van de nieuwe laagstamcultuur.

Naast appelen als Transparante blanche, Belle fleur, Eisdens Klumpke, Court-Pendu, Boskoop, IJzerappel en Keuleman kwamen er nieuwe variëteiten op de markt: James Griève, Cox Oranje, Golden Delicious, Jonathan, Jonagold (een kruising van de Golden met de Jonathan), Elstar en Gloster.

Als peren kweekte men Precoce de Trevoux, Clapp's favourite, Dubbel Philippe, Beurre Hardy, Durondeau, Légipont, Conférence, Doyenne de Comice en Comtesse de Paris.

Als kersen: de Franse Vroege (Early Rivers), de Vroege van Gelmen, Krakkers, Kernielse, Poolse, Capucienen en Biggareaux.

De streek stond bekend voor zijn pittige kersen, blozende appels en sappige peren. Het gemiddeld jaarlijks inkomen per ha laagstam was voor: appel: 205.000 F; peer: 209.000 F; kers: 105.000 F; kriek: 80.000 F; pruim: 45.000 F

Sterkere boomsoorten als perenbomen werden meestal vooraan geplant, de zwakkere bomen plaatste men achteraan. Aan de takken van de boompjes hing men stenen gewichtjes, zodat ze niet verder naar boven zouden groeien. Dank zij de vakkundige kennis van de fruittelers genoot de streek weldra een wereldreputatie voor de fruitige kwaliteitsproducten die ze afleverde.

Na de tweede wereldoorlog brak een moeilijke tijd aan voor de kersenkwekers, enerzijds omdat Engeland zijn markt voor de invoer ervan gesloten had, en anderzijds omdat het plukken, vanwege de alsmaar stijgende lonen, bijna niet meer rendeerte. De vruchten van de laagstammelingen kwamen meer in trek. Een bijkomend voordeel was dat bij deze cultuur het weiden van het vee werd afgeschaft, zodat minder vochtigheid van de bodem werd vereist en men niet meer op de dorpskom was aangewezen.

In de veertiger jaren ontstond er een nieuwe teelt in Brustem: de waterkers of '*cresson de fontaine*', een waterplant met geveerde eetbare bladeren, witte bloemen en kersachtige vruchten. Het water uit het bronnengebied in de omgeving van de oude burcht heeft een zuivere samenstelling, geschikt voor een intensieve waterkersteelt, die veel ruimte en helder vloeiend water van eerste kwaliteit eist.

Het terrein naast de Bornesteeg is in lange brede ondiepe grachten verdeeld. Om het jaar in maart-april wordt gezaaid. Twee maanden later begint de oogst. De plantjes staan dan 13 à 14 cm hoog boven het water en worden boven de waterspiegel afgesneden. Zo geven ze oogst na oogst. Deze kweek vergt veel zorg, toezicht en onderhoud.

Ook in de winter mag de aandacht niet verzwakken. Bij vorstig weer moet men de plantjes om de twee dagen onderdompelen opdat ze niet zouden bevriezen. Waterkers, een groente met uiterst kleine blaadjes, behoort tot de gezondste groenten en bezit een hoog gehalte aan onmisbare vitaminen en anorganische zouten. De volksgeneeskunde omschrijft het gewas als een werkelijk bloedzuiverend middel.

In 1958 telde men 3.007 inwoners en 554 ha teeltgronden, 130 ha hooi- en weiland, 224 ha boomgaarden en 27 ha bos. Als voermiddelen waren er ingeschreven: 27 tractoren, 32 vrachtwagens en 126 personenwagens. Men telde 134 paarden, 694 runderen en 949 varkens.

In 1970 waren er 3.402 inwoners en 110 landbouwbedrijven, met een gemiddelde oppervlakte van 5,9 ha. De verdeling van de teeltgronden bedroeg: 17% grasland, 12% suikerbieten, 38% graangewassen (tarwe, gerst), 1% aardappelen, 29% boomgaarden en 34 ha bos.

In 1988 was 30% van het Brustemse bouwland reeds laagstamplantage.

